

Om 10–15 år skal kranen skrus av, liksom. Hva er det for et opplegg?



WENCHE SKORGE MENER AT AP-LEDELSEN BØR LYTTE MER TIL GRASROTA OG MINDRE TIL RÅDGIVERKORPSET. FOTO: SOFIE PRESTEGÅRD

Owe Ingemann Waltherzøe meldte seg ut av Arbeiderpartiet og startet et nytt industriparti. Nå er han og oljearbeider Vilhelm Sunnanå 3.000 underskrifter unna å kunne stille til valg til Stortinget.

STAVANGER/SANDNES/SOLA (Dagsavisen): Det lave bygget ved siden av flyplassen matcher det grå Stavangerværet. På baksiden suser helikoptrene i skytteltrafikk mellom fastlandet og oljeplattformene i Nordsjøen.

Inne på terminalen er det Vilhelm Sunnanå som flyr mellom bordene foran Narvesen-kiosken, der oljearbeidere sitter tett i tett med kaffe, brus og slappe burgere foran seg.

Tilnærmingen hans er rolig, lavmælt og smilende. Sunnanå er på underskriftsjakt på vegne av Industri- og næringspartiet (INP).

Klarer de å samle inn 5.000 underskrifter, kan de stille til stortingsvalg i 2021. Målet er å lande underskrift nummer 2.000 i dag. Da må all sjenanse legges til side.

Sunnanå, som selv er oljearbeider, har aldri for vært politisk aktiv. Men nå er han lidenskapelig opptatt av å bidra til å bygge opp dette ferske partiet.

– Det handler om arbeidsplassen min. Om 10–15 år skal kranen skrus av, liksom. Hva er det for et opplegg? spør han.

Med seg har han Owe Ingemann Waltherzøe, konserntillitsvalgt i Equinor. Det er han som er mannen bak Industri- og næringspartiet.

Det politiske engasjementet startet i AUF, selv om det i tenårene var viktigere å dra til Utøya og glane på de nakne damene på «Nakenodden» enn å utvikle de store vyene.

Etter hvert ble unge Waltherzøe med i moderpartiet og der har han vært siden. Helt fram til en dag i høst, hvor han bestemte seg for å melde seg ut.

– Det var ingen god dag. Det var vemodig.

Han trekker fram «leflingen med MDG» som avgjørende for at han til slutt meldte seg ut av Ap, etter å ha vært medlem siden 1979.

Waltherzøe er ikke alene om å ha forlatt rosenes leir.

Med seg på laget har han Finn Arne Follstad, som har jobbet offshore i 30 år. Sunnmøringen har vært på LOs olje- og gasskonferanse i Stavanger og skal straks vende kursen hjemover til Volda. Der sto han på liste for Arbeiderpartiet senest i høst.

Nå er han en av pådriverne bak Industri- og næringspartiet. Også han henviser til at Aps klimapolitiske talsperson, Espen Barth Eide, har snakket varmt om samarbeid med MDG.

– Jeg føler at partiledelsen har mistet kontakten med grasrota. De gjør en del irrasjonelle valg. Da tenker jeg spesielt på leflingen med MDG som har som hensikt å legge ned 300.000 arbeidsplasser.

Disse 300.000 oljearbeiderne håper Waltherzøe nå å få lokket over til sitt parti. Han har brukt kvelder og helger

på å lappe sammen et partioppgjør om hva partiet skal mene om alt fra abort og EU til klima.

Waltherzøe gjentar flere ganger underveis i samtalen at han ikke identifiserer seg med gruppen av såkalte klimafornektende, men følger i neste åndedrag opp med at han ønsker en mer «virkelighetsbasert tilnærming» til klimaforskningen.

Han hevder også at «en del forskningsfirmaer nærmest tjener vanvittig mye penger for tiden».

– Så det er masse forskere som sitter og gnir seg i hendene over klimakrisen?

– Jeg skal ikke være så bastant, og si at de gnir seg i hendene, for det er det nok ingen som gjør, men jeg tror det er noen som har interesse av å hause opp dette her.

– **Det er vi som er Arbeiderpartiet**

Fra heliporten på Sola går turen videre til Stavangers naboby Sandnes, som i likhet med Stavanger har levd godt på inntektene fra oljeindustrien.

Her møter vi Ap-ordfører Stanley Wir-ak, som forteller engasjert om hvordan regionen så ut før «oljå» ble oppdaget for rundt 50 år siden. Den gang var hermetikken den fremste inntektskilden. Da hermetikkindustrien plutselig forsvant, var det trange kår for rogalandingene.

Det er lite som minner om trange kår i det flunkende nye og skinnende røde rådhuset i Sandnes sentrum der ordføreren holder til. På gatehjørnene rundt bygges og graves det til den store gullmedaljen og arbeidsledigheten er halvert siden kriseårene i 2016 og 2017.

Men fortsatt sliter kommunen med økonomien, forteller Wirak. Desto viktigere er det kanskje at det oljesmurte maskineriet holdes i gang.

Wirak er ikke komfortabel med at det hamstres inn støtte til et nytt parti blant oljearbeiderne.

– Det skal ikke være noe markert for et nytt industriparti. Det er vi som er Arbeiderpartiet. Vi må bare være mye tydeligere på at det er vi som er løsningen.

Wirak mener også at Ap har vært for sent ute med budskapet om at oljeindustrien skal utvikles og ikke avvikles, som ble vedtatt på landsmøtet i april.

– Det tar litt tid å få fram et tydelig budskap, mens det tar ganske kort tid for noen å fremstille oss som om vi er mot oljevirksohmheten, sier Wirak, som har vært ordfører i Sandnes siden 2011.

Gjennom årenes løp har han innlemmet flere protestpartier i styringsfolden – både Pensjonistpartiet og Fremskrittspartiet har vært velkomne i Wiraks allianser, og nå sist Folkeaksjonen Nei til Bompenger (FNB).

Bompengepartiet fikk hele ni prosent oppslutning i Sandnes ved kommunevalget. Mange av disse velgerne stemte tidligere på Ap, mener Wirak bestemt.

– Folk i Sandnes ble veldig galne på dette med rushtidsavgift, og det slo dårlig ut for oss.

Wirak sa selv ja til å innføre denne

avgiften i Sandnes, men snudde kort tid før valget. Likevel er han kritisk til måten hans eget parti håndterte bompengefloka på.

– Når Ap sentralt, midt i svevet, begynte å snakke om veiprising, da slo det enda verre ut. Det ble en teknikalitet det også, bare med en annen måte å betale på, og igjen var det dem med minst som skulle betale mest. Det ble feil budskap og det ble for sent, sier Wirak.

Ap-leder Jonas Gahr Støre gikk i slutten av mai ut i VG og uttalte at han ville «renne» alle bompenger og innføre veiprising i stedet.

Wirak understreker at han mener feilvurderingen først og fremst ble gjort lokalt og ikke sentralt, men mener Ap må jobbe med å bli raskere på avtrekkeren.

– Det ble litt halvveis sentralt, at jo, bompenger er jo kjekt det, og rushtidsavgift er også kjekt. Igjen blir det litt utydelig, hvor er vi? Når det er en sak som handler om sentralisering, så er Sp ute neste morgen. Mens vi skal klarere og forankre. Det nytter ikke å komme en uke senere og si at nei, vi vil ikke sentralisere, for da er løpet kjørt.

Hun som brøt Høyre-hegemoniet

Midt i Stavanger sentrum ligger kontoret til Stavangers ferske ordfører, Kari Nessa Nordtun. Fra vinduet sitt har hun utsikt til havet som skjuler de edle og svarte dråpene.

Solen skinner på den speilblanke overflaten, som for en gangs skyld er fri for cruisebåter. Bak de baktebygningene langs vannkanten, som på folkemunne kalles «lysløypa», kan man så vidt skimte nå nedlagte Rosenborg verft.

Nordtun er kvinnen som sørget for at Arbeiderpartiet kom til makta i Norges oljehovedstad i høst. Etter det som må kunne kalles en real valghriller, ble Høyre vippt av tronen etter et kvart århundre.

Oppturen i Stavanger ble kanskje det største plasteret på såret for Arbeiderpartiet nasjonalt.

Forberedelsen til valget startet tidlig, forteller Nordtun. Allerede i 2017 begynte Ap i Stavanger jobben med å samle opposisjonen. Først ut var SV, MDG og Rødt. Formålet var å lage et felles budsjettforslag og vise til velgerne at det fantes et styringsdyktig alternativ til høyresiden.

Oppskriften på hvordan Ap i Stavanger tok makten igjen handler ikke bare om samarbeidsstrategi, men er også en historie om revitalisering av partiorganisasjonen, forteller Nordtun.

Med litt hjelp av AUF, den andre toppkandidaten Dag Mossige og Ap-nestleder Hadia Tajik ble det tatt over 1.000 telefoner til medlemmene for å høre hva

de mente partiet burde gå til valg på.

Mens de fleste av oss tok sommerferie i juni, satt altså Nordtun innendørs på det lokale partikontoret og brukte hvert ledige minutt på å samtale med medlemmer. Hvert innspill ble nøye notert og sortert i bunker. Mange av dem ble til politikk, og medlemmene utgjorde i så måte verdens største programkomité.

– Vi har mange medlemmer, men de fleste er passive. Vi fikk masse ut av å ta kontakt for å finne ut hva de var opptatt av, og hva de brenner for. Vi ville komme i kontakt med folk, forklarer Nordtun.

Hun har vært fulltidspolitiker siden 2015 og opplever at det er lett å bli fanget i sin egen boble.

– Som advokat var jeg i nær kontakt med sårbare mennesker i vanskelige livssituasjoner. Som politiker er det viktig å bevare denne kontakten og å ha nær kontakt med de menneskene du representerer, sier Nordtun, som blant annet var bistandsadvokat for fornærmede og etterlatte i 22. juli-saken.

Nordtun ledet selv programprosessen foran lokalvalget og valgte å sette ned

ti utvalg for ulike politikkområder, deriblant seniorpolitikk og barnefattigdom. I utvalgene satt både erfaren og helt ferske partifolk, og en god bredde av medlemmer med forskjellig bakgrunn og kunnskap.

– Vi tok dem på alvor og ga dem ansvar, sier Nordtun.

Vil fjerne «First House-hoffet»

Et steinkast unna partikontoret der ringedugnaden pågikk, møter vi Wenche Skorge (Ap) på kulturhusets kafé for å få en av fotfolkets synspunkter på Stavanger Aps suksess og utfordringene til Ap sentralt.

Skorge har vært aktiv i Stavanger Ap i en årrekke, blant annet i styret, og sitter for øyeblikket som vara til bystyret. I tillegg har hun jobbet 23 år i det som da het Statoil, mens hun i dag sitter i sentralstyret til Naturvernforbundet.

Hun er svært godt fornøyd med det Nordtun har fått til i Stavanger.

Like bra står det ikke til nasjonalt, mener hun. Skorge tror samarbeidsproblemene som for noen år siden var helt tydelige i ledelsen, svekket partiet. Stridighetene tappet Ap for energi, er hennes beskrivelse.

– Partiet har hatt så mye interne stridigheter at det har fortært alt overskudd, sier Skorge.

Når hun blir ekstra engasjert sperrer hun opp øynene. At sola står skarpt i ansiktet hennes, synes ikke å forstyrre nevneverdig. Hun overdoer lett de ulende babyene på bordet ved siden av.

Skorge har forberedt seg, og innimellom tar hun brillene på nesa og glimter ned i notatblokka hun har foran seg. Det er viktig å få sagt det hun vil si tydelig.

Ledelsen i dag gjør lurt i å lytte mer til grasrota, og så må det skje noe med partikulturen i Ap, mener Skorge:

– Vi må gjøre noe med rådgiverkorpset. Skal Ap ha troverdighet, kan de ikke operere med et parti av funksjonærstjerner og utformer politikk selv. Har de behov for å kaste ball, kan de bruke kollegene rundt seg. Rådgiverne svekker tilliten og skaper inntrykk av usikre og uselvstendige ledere, sier Skorge.

Hun mener spesielt Støre synes å ha fått noen dårlige råd.

– Jeg mener rådgiverkorpset gjør en grunnleggende feil når de prøver å ombygge en mann på 60 år ved å ikle ham «lumberjack»-skjorte og få ham til hyppig å avbryte statsministeren i debatt. La ham være den høflige Frogner-mannen han er, sier Skorge.

Støre kaver i opposisjon, men som statsminister ville han vært likt og respektert, tror hun.

– Han er en statsmann.

Skorge er heller ikke bekymret for om partiet har nok profiler til å gå inn i en framtidig ledelse.

– Jonas Bals er drivende dyktig og har en bakgrunn partiet generelt har for lite av, men også Harald Schjelderup gjorde en god jobb som byrådsleder i Bergen. Av kvinner har vi eksempelvis både tidligere finanspolitiske talspersoner Marianne Marthinsen og Anette Trettebergstuen. Altså, vi har «the best and the brightest». Dette blir ikke noe problem. Selv har jeg stor sans for Espen Barth Eide, sier Skorge.

Hun skryter av hvordan Barth Eide loftet debatten om leterefusjonsordningen (se fakta).

– Han tar opp en helt nødvendig debatt hvor det er reelle motsetninger i partiet. Men det må vi klare å ha en åpen debatt om, selv om debattklimaet nå er krevende. Vi klarte det da vi debatterte NATO-medlemskap og EU-medlemskap. Vi må klare det nå også, sier Skorge.

– Fase ut olja

Hun mener det viktigste Arbeiderpartiet kan gjøre nå er å utvikle langt mer offensive svar på klimakrisen og de økende økonomiske forskjellene. For å komme fram til dem trengs en mer åpen og modig debatt internt, mener hun.

Personlig skulle hun gjerne sett at Ap tok følgende kurs:

– Vi må lage en plan for det grønne skiftet og hvordan vi skal fase ut olja – ikke med en sluttdato, men mykt over en 30-årsperiode.

Den ambisjonen skryter i ørene til oljearbeiderne på Helikopterterminalen ved Stavanger Lufthavn på Sola. Her har Vilhelm Sunnanå nettopp landet underskrift nummer 2.000.

Motstand mot MDG er en av årsakene til at maskinist Alexander Høyberg (29) fra Ålesund gir INP en underskrift.

– Vi må ha noen som står opp for litt fornuft. Noen som står opp mot MDG, sier Høyberg.

Ved samme bord sitter sykepleier Wenche Helseth, som også jobber offshore.

Hun strekker seg ikke like ivrig etter INPs egenproduserte, turkise pinner. Helseth skriver ikke under på noe hun ikke vet hva er, selv om hun i likhet med de andre rundt bordet er skeptisk til at MDG skal få for stor innflytelse.

– Jeg mener det er viktig å ha et parti som snakker for klimaet og miljøet også, men det spørs om MDG har fått litt vel mange stemmer nå. Det må være en balanse der, sier Helseth.

Brått rykker hun og kollegaene opp og går i full fart mot heliporten. Det er snart avgang. Neste stopp Nordsjøen.

sofie.prestegard@dagsavisen.no

marie.de.rosa@dagsavisen.no